

Qlobal tranzitin yeni ünvanı: Azərbaycan–Türkiyə tərəfdaşlığı

Azərbaycan və Türkiyə arasında dəmir yolu və logistika sahəsində əməkdaşlıq bu gün regional çərçivələri aşaraq qlobal strateji əhəmiyyət kəsb edir. Hazırda iki qardaş ölkəni birləşdirən Bakı–Tbilisi–Qars (BTQ) dəmir yolu xətti Asiya və Avropanın nəqliyyat şəbəkələrini qovuşdurmaqla Avrasiya məkanında yeni geosiyasi və geoiqtisadi reallıq formalaşdırıb. Bu dəhliz iki qitə arasında ən qısa və səmərəli quru marşrutu kimi Orta Dəhlizin rəqabət qabiliyyətini artırır.

Son statistik göstəricilər tərəfdaşlığın artan dinamikasını aydın şəkildə nümayiş etdirib. 2025-ci ildə Azərbaycanın dəmir yolu ilə beynəlxalq yükdaşımalarının həcmi 7,08 milyon tona çatıb. Bunun əhəmiyyətli hissəsi BTQ-nin payına düşüb.

(ardı 3-cü səhifədə)

İki qardaş ölkə arasındakı sıx əməkdaşlıq 2026-cı il yanvarın 27-də imzalanan yeni sənədlə növbəti inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC və Türkiyə Dövlət Dəmir Yolları arasında imzalanmış Anlaşma Memoran-

şaxəli infrastrukturudur. Bu, həm də enerji və ticarət marşrutlarının şaxələndirilməsi baxımından Brüsselin prioritetlərinə uyğundur. Bundan başqa, Zəngəzur dəhlizi və TRIPP marşrutunun beynəlxalq maliyyə institutları tərəfindən dəstəklənməsi, layihəni regional çərçivədən çıxararaq global ticarət qovşağı səviyyəsinə yüksəltdi.

kişafında mühüm element kimi çıxış edir. Regional iqtisadiyyatların birləşdirici platformasına çevrilir.

Beləliklə, yaxın gələcəkdə infrastrukturun ən müasir texnoloji standartlara uyğun yenidən qurulması ilə yük və sərnişin qatarlarının Bakıdan birbaşa İstanbula yola düşməsi artıq sadəcə arzu deyil, re-

dumu dəmir yolu nəqliyyatı sahəsində köklü dəyişikliklərə səbəb olacaq. Yeni saziş təkcə mövcud xətlərin istismarını deyil, həm də infrastrukturun ən müasir texnoloji standartlara uyğun yenidən qurulmasını hədəfləyib.

Hədəflərin mərkəzində həm də Zəngəzur dəhlizi var. Bu dəhliz, sadəcə, logistik xətt deyil, Türkiyə ilə birbaşa dəmir yolu əlaqəsi yaratmaqla regionun geosiyasi siyasını dəyişəcək güc mərkəzidir. Artıq Azərbaycan tərəfi Horadiz–Ağbend xəttində işləri yekunlaşdırmaq üzrədir. Bu fəaliyyət həm də beynəlxalq aləmin, xüsusən də Avropa İttifaqının (Aİ) diqqət mərkəzində düşüb. Qərb Zəngəzur dəhlizinə önəm verir. Aİ-nin Ali komissarı Marta Kos 2025-ci ilin dekabrında Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Azərbaycanla danışıqların aparıldığını və layihənin TRIPP çərçivəsində nəzərdən keçirildiyini bildirib. Kosun sözlərinə görə, layihə tək bir dəmir yolu xəttindən kənara çıxır və daha geniş geosiyasi məkanı əhatə edir.

Aİ rəsmilərinə görə, TRIPP layihəsi Avropaya yeni tədarük yolları açan çox-

Bu dəstək həm də “iqtisadi qalxan” rolunu oynayaraq dəhlizin təhlükəsizliyini global təchizat zəncirinin etibarlılığı ilə birbaşa bağlayır.

Şübhəsiz ki, bu strateji əməkdaşlıq modeli Bakı–Ankara oxunun hərbi və diplomatik gücünü iqtisadi müstəvidə daha da möhkəmləndirir. İqtisadi maraqların Azərbaycanın suveren hüquqları ilə uzlaşdırılması regionda qarşılıqlı etimad mühiti yaradır və bütün aktorları əməkdaşlığa təşviq edir. Uzunmüddətli sabitlik və dayanıqlı inkişaf üçün sarsılmaz zəmin hazırlayır. Bu isə Azərbaycan və Türkiyə logistika infrastrukturunun inkişafı istiqamətində sıx əməkdaşlıq edərək limanların, logistika mərkəzlərinin və dəmir yolu terminallarının modernləşdirilməsini gündəmə gətirir. Azərbaycan və Türkiyənin dəmir yolları qurumlarının arasında imzalanmış Anlaşma Memorandumu da bu məqsədə xidmət edir. İkitərəfli əməkdaşlıqda Qars–İğdır–Naxçıvan dəmir yolu layihəsi də var. O, Zəngəzur dəhlizinin bir hissəsidir. Dəhliz təkcə Azərbaycanın iqtisadi strategiyasının deyil, həm də Cənubi Qafqazın gələcək in-

allaşmaqda olan dövlət strategiyasının bir hissəsidir. Bu möhtəşəm layihələr zənciri göstərir ki, Azərbaycan və Türkiyənin sarsılmaz birliyi təkcə iki ölkənin deyil, bütün Avrasiya qitəsinin iqtisadi gələcəyini polad relslər üzərində yenidən inşa edir.

Mövzu ilə bağlı **iqtisadçı alim Mahir Zeynalov** XQ-yə bildirdi ki, Azərbaycan

və Türkiyə arasında dəmir yolu əlaqələrinin inkişafı yalnız iki qardaş ölkənin logistik imkanlarını genişləndirmir, həm də Avrasiya məkanında sabitliyin və rifa-

hın yeni modelini yaradır: “Bakı–Tbilisi–Qars xəttinin uğurlu istismarı, Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində atılan qətiyyətli addımlar və beynəlxalq maliyyə institutlarının bu prosesə cəlb edilməsi regionun iqtisadi təhlükəsizlik arxitekturasını yenidən qurur. Ticarət maneələrini aradan qaldıraraq Avropadan Çinə qədər uzanan nəhəng bir coğrafiyada dayanıqlı inkişaf üçün zəmin yaradır. Reallaşdırılan hər bir infrastruktur layihəsi Azərbaycan və Türkiyənin strateji müttəfiqliyini polad relslərlə daha da möhkəmləndirir, bölgəni global iqtisadiyyatın keçilməz və mühüm qovşağına çevirir”.

Ekspert qeyd etdi ki, əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycanın ixrac potensialı genişlənəcək, məhsullar daha çevik və az xərclə Avropaya və Mərkəzi Asiya bazarlarına çatdırılacaq: “Bunun nəticəsində Azərbaycanın ixracda rəqəbat qabiliyyəti artacaq. Türkiyənin isə Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Mərkəzi Asiya və Azərbaycanla daha sıx inteqrasiyası, eyni zamanda, Avropa və Asiya bazarlarına daha sürətli çıxış əldə etməsi mümkün olacaq. Bu da Türkiyənin global logistika və ticarət xəritəsində güclü mövqə tutmasına şərait yaradır.

Bundan əlavə, layihə regional sabitliyi və iqtisadi əməkdaşlığı da təşviq edir, enerji və yükdaşımalarda rəqəbat qabiliyyətini artıraraq bütün region üçün iqtisadi səmərəliliyi yüksəldəcək”.

M.Zeynalovun sözlərinə görə, Azər-

baycan və Türkiyə arasında dəmir yolu əlaqələrinin inkişafı yalnız iki qardaş ölkənin logistik imkanlarını genişləndirmir, həm də bütün Avrasiya məkanında sabitliyin və rifahın yeni modelini yaradır: “Qazaxıstan, Özbəkistan və Türkmənistan üçün bu xətt Avropa bazarlarına daha sabit və qısa marşrut deməkdir. Xüsusilə son illər global geoiqtisadi mühitdə baş verən dəyişikliklər, Rusiya–Ukrayna müharibəsi və tədarük zəncirindəki qırılmalar fonunda Zəngəzur dəhlizi alternativ və etibarlı marşrut kimi logistik risklərin diversifikasiyasını təmin edəcək. Mövcud marşrutlara alternativ yaratmaqla logistik inhisarları zəiflədəcək, regional nəqliyyat sisteminin davamlılığını artıran strateji infrastruktur elementi olacaq.

Bu ölkələr öz məhsullarını daha sərfəli qiymətlərlə Avropa bazarlarına çıxara biləcəklər. Bəli, bu yol, sadəcə, fiziki yol deyil, iqtisadi dəyərlər, etibar və sabitliyin özülüdür. Ümumiyyətlə, bu layihələrin həyata keçirilməsi Azərbaycan, Türkiyə, eləcə də region ölkələrinin iqtisadiyyatını gücləndirəcək”.

Beləliklə, reallaşdırılan hər bir infrastruktur layihəsi Azərbaycan və Türkiyənin strateji müttəfiqliyini polad relslərlə daha da möhkəmləndirir, bölgəni global iqtisadiyyatın keçilməz və mühüm qovşağına çevirir.

Pünhan ƏFƏNDİYEV
XQ